

Posudek bakalářské práce Emy Pecháčkové Emil Filla a Čína, FFUK Praha 2012

Téma, které si Ema Pecháčková vybrala pro bakalářskou práci, je v poslední době častěji studováno, i když nikoliv v komplexním pohledu, ale spíše z konkrétně formulovaných hledisek a faset (T. Winter). Autorka má na jedné straně ambici podívat se na vztah Filla a Čína komplexně a zohlednit všechny aspekty tématu, na straně druhé má aspiraci revidovat pohled na Fillův cyklus obrazů České středohoří, který byl velmi často chápán jako „úlitba“ režimu a jako snaha být „loajální“ estetice realismu padesátých let. Tomáš Winter nedávno přišel s pohledem revidujícím tento stereotyp a Pecháčková v tom jde ještě dále, když ukazuje, jak komplexní byla pro Fillu čínská „inspirace“ a jak se hluboce zakořenila do jeho myšlení a díla, byť v podobě, neodpovídající oficiálnímu akademickému (sinologickému) chápání čínské krajinomalby a umění. Právě různé úchytky a „nepochopení“ čínského umění a jeho postupů vytvářejí aktivační pole, které bylo zdrojem síly Fillovy malby. V hybridizaci západního, domácího, českého a východního, čínského prvku je atraktivita a síla Fillovy osobnosti a především jeho umění, zejména krajin z Českého středohoří. To vše si Pecháčková dobře uvědomuje a vlastně ke zdůraznění originality Fillovy „nečínské čínskosti“ směřuje její práce. Na jedné straně tedy syntetická aspirace, na druhé straně cesta k argumentaci o hodnotě krajin z Českého středohoří.

Pecháčková měla k dispozici relativně dost literatury o Fillovi i čínském umění, v níž se orientovala dobře a našla si vlastní chytrou strukturu práce. Pod názvem Asijské inspirace kolem Emila Filly se skrývá Asijské umění ve Fillově době a Fillova sbírka asijského umění. Zde název poněkud zkresluje obsah, poněvadž nejde o „asijské“ umění en bloc – to by musela autorka zařadit též kambodžské umění nebo buddhistické sochařství z Gandhary, které Filla obdivoval, případně skytské umění, o němž se Pecháčková zmiňuje vzhledem k tématu pochopitelně okrajově v kapitole teoretických spisů Filly zabývajících se Čínou. V obou zmíněných kapitolách je jádrem čínské umění. Filla a Asie je poněkud širší téma než Filla a Čína.

Se znalostí věci autorka uvádí charakteristiky čínské krajinomalby a konfrontuje jejich smysl s chápáním Filly. Důležitou součástí Fillova čínského kontextu jsou osobnosti kolem Emila Filly, Vojtěch Chytil v roli dodavatele čínských uměleckých děl a Josef Sudek v roli vděčného posluchače Fillových rozprav, v níž hrály hlavní roli nejen kubismus, ale také čínské umění. Sudek ovšem nebyl jen Fillův partner pro dialog, ale svrchovaný umělec, který dokázal navodit prostřednictvím fotografie kontemplativní prožitek přírody, možná podobný tomu, jaký mu mohl Filla vyprávět na svých setkáních v zámku Peruc.

Vyvrcholení „čínskosti“ ve Fillově tvorbě vidí Pecháčková v krajinách Českého středohoří. „Fillovy krajiny jsou syntézou celé tvůrčí činnosti. Obsahují v sobě

širokou škálu vlivů a ta je důvodem, proč je i v dnešní době názor na České středohoří tak komplikovaný a rozpačitý.“ (s. 39) A konečný výrok: „Věřím, že již brzy se tyto krajiny zařadí do přirozeného kontextu dějin českého umění a bude na ně nahlíženo v novém světle. Nebudou chápány jako kuriozita, ale poslouží jako důležitý doklad o pestrosti a originalitě nejen Fillovy, ale i české tvorby. Filla a jeho krajinomalby jsou důkazem otevřenosti českého umění k přijímání nových vlivů, jak evropských, tak v tomto případě i asijských.“ (s. 41) Ema Pecháčková napsala bakalářskou práci, v níž se zdařile a sevěně vypořádala s tématem Filla a Čína. Přesvědčivě ukázala, jak cosi, co bylo hodnocené jako mýlka, slepá ulička, případně nemožná mixáž neslučitelných vlivů, mělo zdroj ve Fillově hlubokém uvažování o čínské filozofii a krajinomalbě a spíše otevírá obzory modernímu umění, než aby je zavíralo do šablon a schématu. Pochopitelně, důsledkem toho byla neschopnost Fillovy „čínské“ realizace, ať už to byly Písně nebo krajiny, zařadit do kontextu českého moderního umění. Pecháčková vysvětlila jejich čínský kontext a nečínské uvažování o čínském umění u Filly. Její práce plně splňuje nároky na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 3.9. 2012

Prof. Vojtěch Lahoda